

Διδακτική Μεθοδολογία Έκθεσης

Τεύχος Α'

my - book.gr

Πρότυπο Ψηφιακό Εκπαιδευτικό Υλικό

Η συγγραφική ομάδα του my-book.gr

Περιεχόμενα

Θεωρητικό υπόβαθρο	4
Φάσεις γραπτού λόγου	15
Οργάνωση γραπτού λόγου	17
Κειμενικοί Τύποι Επιχειρηματολογικών Κειμένων	20
Άρθρο	20
Επιστολή	22
Δοκίμιο	26
Ομιλία	29
Στρατηγική Διδασκαλίας: Στάδια Γραφής	33
Η πορεία σκέψης πριν από τη γραφή – Προσυγγραφικό στάδιο	33
Συγγραφικό στάδιο	45
Μετασυγγραφικό στάδιο	61
Δομικά Μέρη Έκθεσης	66
Πρόλογος	66
Κύριο Θέμα	71
Επίλογος	94
Κειμενικά Είδη	98
Περιγραφή	98
Αφήγηση	106
Επιχειρηματολογία	112
Οπτικοποιημένα Σχεδιαγράμματα	115
Επιμέλεια Κειμένου	118
Παράρτημα	126
Αυτόνομη εργασία - απαντήσεις	126

Περίληψη

Η πρόσβαση στη γραπτή μορφή της λέξης δε δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα στα παιδιά. Οι μαθητές δυσκολεύονται κυρίως στην κατανόηση ενός κειμένου εμφανίζοντας αδυναμίες στη γραπτή έκφραση και στη μορφολογική ορθογραφία. Αναλογιζόμενοι πως ο γραπτός λόγος αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μέσα επικοινωνίας, δημιουργήσαμε ένα διδακτικό υλικό παρέμβασης με βασικό στόχο τη βελτίωση των δεξιοτήτων της γραπτής έκφρασης. Απευθύνεται σε παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες-δυσλεξία, διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας και αυτισμό. Αρχικά, περιλαμβάνει τις φάσεις και τον τρόπο οργάνωσης του γραπτού λόγου και ύστερα παρουσιάζει τα διάφορα κειμενικά είδη, τα στάδια που πρέπει να ακολουθούνται για τη συγγραφή ενός κειμένου και τα δομικά μέρη μία έκθεσης για την καλύτερη προσέγγιση των κειμένων. Τα αποτελέσματα ύστερα από τη χρήση του παρόντος υλικού ανέδειξαν τη χρησιμότητά του σε πλαίσιο παρέμβασης.

Λέξεις Κλειδιά: γραπτή έκφραση, κατανόηση, στάδια γραφής, γραπτός λόγος

Εισαγωγή

Μαθησιακές δυσκολίες

Η έννοια των μαθησιακών δυσκολιών χαρακτηρίζεται ως μία κατηγορία στην οποία εντάσσονται τα παιδιά με δυσκολίες στη μαθησιακή διαδικασία. Προκειμένου να αναγνωρισθεί η ύπαρξη των μαθησιακών δυσκολιών, τίθενται ορισμένα κριτήρια. Αρχικά, η σχολική μάθηση είναι μία απαιτητική δραστηριότητα που προϋποθέτει την ανταπόκριση του παιδιού σε συγκεκριμένους διδακτικούς στόχους. Απαιτείται να υπάρξουν τεκμηριωμένες αποδείξεις που να αποδεικνύουν πως το εκπαιδευτικό πρόγραμμα δεν προσανατολίζεται στις ανάγκες του κάθε παιδιού. Επιπρόσθετα, χρειάζεται η ύπαρξη ενδείξεων σε ψυχολογικές/νοητικές λειτουργίες, καθώς και το γεγονός πως οι μαθησιακές δυσκολίες δεν οφείλονται σε προβληματικές συμπεριφορές ή μειονεξίες (Αλεξόπουλος, 2011).

Δυσλεξία – διαταραχή γραπτής έκφρασης

-Διαταραχές ανάγνωσης ή δυσλεξία: Αποτελεί το πιο σημαντικό ζήτημα το οποίο αντιμετωπίζουν οι μαθητές με δυσκολίες. Βέβαια, η δυσλεξία συνδέεται με ποικίλα συμπτώματα που εμφανίζονται σε μαθησιακό επίπεδο, όπως η αφομοίωση κειμενικών εννοιών, η προφορική απόδοση μαθημάτων, δυσκολίες στον γραπτό λόγο και στις αριθμητικές ικανότητες (Καρπαθίου, 2007).

-Διαταραχή γραπτής έκφρασης ή δυσορθογραφία: Αφορά προβλήματα στην παραγωγή γραπτού λόγου, καθώς και ένα είδος αδυναμίας του νοητικού δυναμικού παρά τη χρονολογική ηλικία του ατόμου (Παντελιάδου, 2000).

Επιστολή

- I. **Ορισμός:** Ο γραπτός λόγος που χρησιμοποιούμε για να επικοινωνούμε με πρόσωπα –οικεία ή επίσημα– και κοινωνικές ομάδες.
- II. **Σκοπός:**
 - ▶ Να πληροφορήσουμε
 - ▶ Να διαπιστώσουμε καταστάσεις ή προβλήματα
 - ▶ Να εκφράσουμε σκέψεις και συναισθήματα
 - ▶ Να διατυπώσουμε απόψεις
- III. **Είδη:**
 - ▶ Επιστολές κοινωνικού περιεχομένου (π.χ. οικογενειακές, φιλικές, ευχετήριες)
 - ▶ Επιστολές που απευθύνονται σε οικείο πρόσωπο, με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων για συγκεκριμένο θέμα
 - ▶ Επιστολές επαγγελματικού περιεχομένου (συστατικές)
 - ▶ Επιστολές που απευθύνονται σε συγκεκριμένη Αρχή ή σε πρόσωπο που κατέχει κάποιο αξίωμα
 - ▶ Ανοιχτές επιστολές που δημοσιεύονται στον Τύπο (διαμαρτυρίας, πληροφόρησης)
- IV. **Δομή (τα μέρη της επιστολής):**
 - ➔ **Τόπος, ημερομηνία** - Χωροχρονικό πλαίσιο αναφοράς (στο πάνω δεξιά μέρος του επιστολόχαρτου).
 - ➔ **Προσφώνηση**, ανάλογη με τον αποδέκτη της επιστολής (συνήθως πάνω αριστερά) π.χ. Αγαπητέ μου Αντρέα, Αξιότιμε κύριε Υπουργέ, Σεβαστοί γονείς, Κύριοι καθηγητές, Αγαπητοί συμπολίτες/συμμαθητές κ.λπ.
 - ➔ **Πρόλογος:** Αναφέρεται ο σκοπός της επιστολής ή η αφορμή με την οποία γράφεται η επιστολή και παρουσιάζεται το θέμα της επιστολής.
 - ➔ **Κύριο μέρος:** Αναλύονται οι πλευρές του θέματος (απόδειξη με τη χρήση επιχειρημάτων, τεκμηρίων, διαπιστώσεων, παραδειγμάτων). Μπορούν να υπάρχουν και εμβόλιμες προσφωνήσεις σε ορισμένες παραγράφους.
 - ➔ **Επίλογος:** Παρουσιάζεται το συμπέρασμα ή μια περιεκτική ανακεφαλαίωση. Ο επιστολογράφος εκφράζει τη θέση/πρότασή του ή καλεί τον αποδέκτη της επιστολής να ευαισθητοποιηθεί, να αναλάβει πρωτοβουλίες, να κινητοποιήσει φορείς κ.λπ.
 - ➔ **Αποχαιρετισμός - Αποφώνηση**, ανάλογη με τον αποδέκτη της επιστολής (συνήθως κάτω δεξιά) π.χ. Σε φιλώ, Με αγάπη, Γεια χαρά, Με φιλικούς χαιρετισμούς, Με εκτίμηση / Με σεβασμό / Με τιμή, Ευχαριστώ για τον χρόνο σας / για την προσοχή σας / για τη φιλοξενία σας (σε επιστολή στον Τύπο) κ.λπ.

ΟΜΙΛΙΑ – ΠΡΟΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΟΣ ΛΟΓΟΣ	
ΔΟΜΗ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
1. ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ	• Τοποθετείται στο πάνω αριστερό μέρος του κειμένου. • Η προσφώνηση πρέπει να είναι κλιμακωτή, δηλαδή ο πομπός ξεκινά από τους πιο υψηλά ιστάμενους και προχωρεί προς τους απλούς δέκτες. ➤ Οικείο ύφος: Αγαπημένοι φίλοι/συμμαθητές, Φίλοι και συμμαθητές, κ.λπ. ➤ Ημιεπίσημο ύφος: Αγαπητοί φίλοι, γονείς, σύνεδροι, συμπολίτες, συνάδελφοι, κ.λπ. ➤ Επίσημο/ Τυπικό ύφος: Κυρίες και κύριοι, Αξιότιμοι κύριοι, Κύριε Διευθυντά, κ.λπ.
2. ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Ο ομιλητής παρουσιάζει επιγραμματικά το θέμα.
3. ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ	Ο ομιλητής παρουσιάζει επιχειρήματα και παρουσιάζει στοιχεία.
4. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	Σύντομη ανακεφαλαίωση, έμμεση προτροπή, επιβεβαίωση των επιχειρημάτων που χρησιμοποιήθηκαν.
5. ΑΠΟΦΩΝΗΣΗ	Τυποποιημένη φράση, η οποία τοποθετείται στο κάτω δεξιό μέρος της γραπτής διατύπωσης. ➤ Οικείο ύφος: Ευχαριστώ, Ευχαριστώ πολύ, Σας ευχαριστώ. ➤ Ημιεπίσημο ύφος: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας. ➤ Επίσημο/ Τυπικό ύφος: Σας ευχαριστώ προκαταβολικά για την ανταπόκρισή σας.

Το ύφος και η γλώσσα της ομιλίας	
Ύφος – Λειτουργία της γλώσσας	Το ύφος (επίσημο, οικείο, κ.λπ.) και η λειτουργία της γλώσσας (αναφορική – ποιητική) καθορίζονται από τον ομιλητή με κριτήρια τον σκοπό της ομιλίας και την επικοινωνιακή περίσταση (πού και πότε μιλάει, σε ποιο ακροατήριο απευθύνεται κ.λπ.).
Ρηματικά πρόσωπα	Στην ομιλία χρησιμοποιούνται συχνά το β' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο και, όταν θεωρείται σκόπιμο, το α' ενικό και πληθυντικό

Επισήμανση: Οι Έλληνες μαθητές στις μέρες μας μαθαίνουν τουλάχιστον μία/ δύο ξένες γλώσσες. Θεωρείτε ότι θα τους χρειαστούν στη ζωή τους; Γράψτε ένα άρθρο (350-400 λέξεις) στην εφημερίδα του σχολείου σας εξηγώντας τους λόγους για τους οποίους είναι απαραίτητη η γνώση μίας ή και δύο ξένων γλωσσών στον σύγχρονο κόσμο. (οι απαντήσεις βρίσκονται στο παράρτημα του διδακτικού υλικού).

Οδηγία: Δίνετε στα παιδιά τα βήματα της υποδειγματικής διδασκαλίας, της μοντελοποίησης και της οργάνωσης διαγράμματος και συμπληρώνουν τα παρακάτω πλαίσια αυτόνομα.

Κειμενικό είδος:.....

Ιδιότητα:

Ακροατήριο (σε ποιους απευθύνεται):.....

Ρηματικά πρόσωπα:

Σκοπός:.....

➤ **Δεδομένα:**

➤ **Ζητούμενα:**

Επιχειρήματα / Ιδέες:

Οργάνωση διαγράμματος

Πρόλογος →

Κύριο μέρος →

1η παράγραφος → Επαγγελματική εξασφάλιση / Σπουδές

2η παράγραφος → Τεχνολογία

3η παράγραφος → Ταξίδια στο εξωτερικό/ Κοσμοπολιτισμός

Επίλογος →

Καταιγισμός Ιδεών

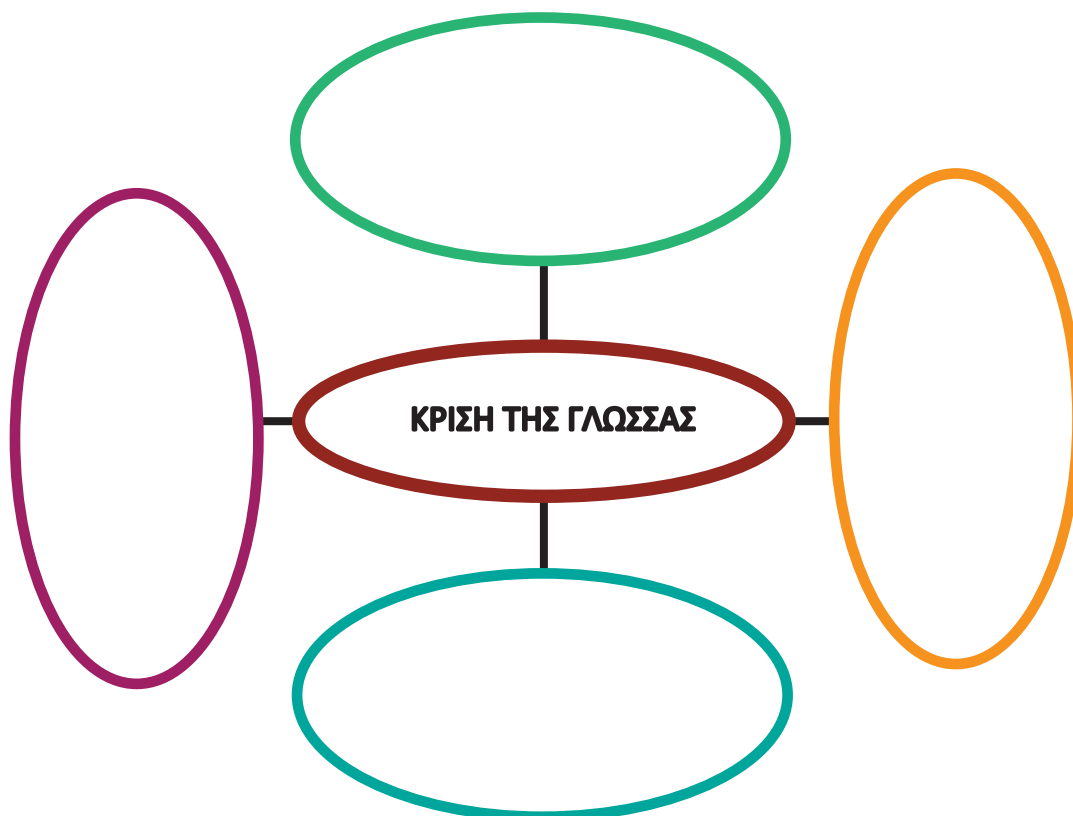
Επισήμανση: Στις ειδήσεις ακούς για την κρίση της γλώσσας.

A) Συμπλήρωσε τις αιτίες

B) Πώς θα βοηθήσουμε στην ενίσχυση της γλώσσας μας;

Οδηγία: Ο καταιγισμός ιδεών γίνεται συνεργατικά με το παιδί και έχει ως στόχο τον εμπλουτισμό των γνώσεων για ένα θέμα και την ανάπτυξη της κριτικής του ικανότητας.

Αιτίες

Πώς θα βοηθήσω;

- ♥ Καλό θα ήταν...
- ♥ Βοηθητικό θα ήταν...
- ♥ Χρήσιμο θα φαινόταν...
- ♥ Προτείνεται ότι...
- ♥ Θα μπορούσε να...
- ♥ Μια ακόμα πρόταση είναι...

ΑΙΤΙΕΣ	ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ
ΦΟΡΕΙΣ ΑΓΩΓΗΣ	ΦΟΡΕΙΣ ΑΓΩΓΗΣ

Απαντάω στα ερωτήματα και συμπληρώνω με ένα Χ στο κατάλληλο πλαίσιο.

	ΝΑΙ	ΙΣΩΣ	ΟΧΙ
Εξήγησα σωστά τις απόψεις μου;			
Ποια πράγματα χρειάζεται να προσθέσω;			
Έκανα βήματα ξεκάθαρα;			
Χρησιμοποίησα λέξεις-κλειδιά;			
Έκανα το κείμενό μου ενδιαφέρον;			

Τι θα άλλαζες;

[illegible]

Τι θα πρόσθετες;

.....

.....

.....

.....

.....

Δραστηριότητες εξάσκησης

Επισήμανση: Περιγράψτε την επίσκεψή σας σε ένα μουσείο. Ύστερα, αξιοποιήστε την κάρτα αυτοαξιολόγησης και αυτοδιόρθωσης για έλεγχο.

Μ ο υ σ ε ί ο	Είδος μουσείου:
	Πότε;
	Με ποιους;
	Τι σου άρεσε;

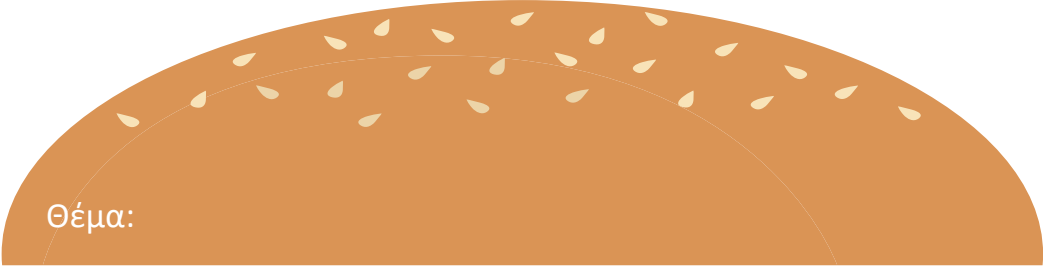
Επισήμανση: Παρουσιάστε μία ταινία που σας άρεσε και προτείνετε την ταινία αυτή σε έναν/μία φίλο/η σας. Ύστερα, αξιοποιήστε την κάρτα αυτοαξιολόγησης και αυτοδιόρθωσης για έλεγχο.

Τ α ι ν ί α	Είδος
	Περιεχόμενο
	Πού;
	Πότε;
	Τι σου άρεσε;

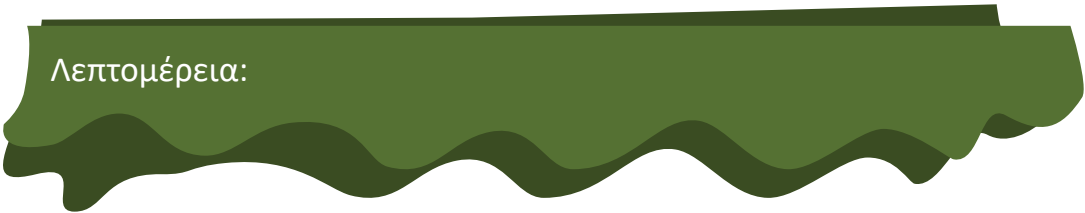
Κατηγοριοποίηση

Επισήμανση: Να αναπτύξετε μια παράγραφο όπου θα αναφέρετε τα αίτια της βίας εντός του σχολικού χώρου.

Οδηγία: Το παιδί γράφει, το θέμα, προσθέτει λεπτομέρειες και την καταληκτική πρόταση.

Θέμα:

Λεπτομέρεια:

Λεπτομέρεια:

Λεπτομέρεια:

Κατακληκτική πρόταση: